

Toplumsal cinsiyet algısının kümeleme analiziyle değerlendirilmesi Evaluation of gender perception with cluster analysis

Gönderim Tarihi / Received: 05.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 15.05.2023

Doi: [10.31795/baunsobed.1157141](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1157141)

Perihan EREN BANA **1

Nurten DAYIOĞLU²

Ceren TURAN³

ÖZ: Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun bireylerden cinsiyeti dolayısıyla beklediği roller şeklinde tanımlanabilir. Çalışmanın amacı, toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki algılarından yola çıkılarak oluşturulan bu grupların sahip olduğu belirgin özelliklerin ortaya konulmasıdır. Çalışma, elektronik soru formu aracılığıyla ve 138 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler; faktör, güvenilirlik, kümeleme ve Ki-Kare analizleridir. Faktör analizi sonucunda dört boyut elde edilmiş olup bu boyutlar; ekonomik erkek üstünlüğü, kadının ekonomik statüsü, sosyal kadın dezavantajı ve sosyal erkek üstünlüğü şeklindedir. Ölçeğin güvenilirlik değeri 0,91 olup boyutlarda elde edilen en düşük değer 0,81'dir. Çalışmada elde edilen bulgular, toplumsal cinsiyet algısı konusunda farklı düşünen iki küme olduğunu ortaya koymaktadır. Birinci kümede toplumsal cinsiyet konusunda daha olumsuz görüş belirten katılımcılar yer almaktadır. Bu katılımcılar cinsiyet dağılımı ve öğrenim durumu açısından ikinci kümeye göre daha dengeli dağılmıştır. İkinci küme toplam katılımcıların %55'ini oluşturmaktadır. Bu kümede yer alan katılımcıların %75'i kadın ve %70'i üniversite ve üzeri öğrenim görmüş bireylerdir. Birinci kümede yer alan katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerinin gerekliliğine daha fazla inandığını, ikinci kümedeki katılımcıların ise genel olarak toplumsal cinsiyet rollerini daha fazla reddettiğini söylemek olanaklıdır. Bulguların konuyla ilgili literatürde yer alan diğer çalışmaları destekler nitelikte olduğu, çalışmanın bu alanda kümeleme tekniğini kullanması dolayısıyla özgün bir çalışma olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Segmentasyon, Eğitim, Kadın

ABSTRACT: Gender roles can be defined as the roles that society expects from individuals due to their gender. The aim of the study is to reveal the distinctive features of these groups, which are formed based on their perceptions of gender roles. The study was conducted through an electronic questionnaire and with 138 participants. Analyzes were made; factor, reliability, clustering and Chi-Square analysis. As a result of factor analysis, four dimensions were obtained and these dimensions are; economic male superiority, women's economic status, social female disadvantage and social male superiority. The reliability value of the scale is 0.91, and the lowest value obtained in the dimensions is 0.81. The findings of the study reveal that there are two clusters that think differently about gender perception. In the first cluster, there are participants who express more negative views on gender. These participants are more evenly distributed than the second cluster in terms of gender distribution and educational status. The second cluster constitutes 55% of the total participants. 75% of the participants in this cluster are women and 70% are individuals with university or higher education. It is possible to say that the participants in the first cluster believe more in the necessity of gender roles, while the participants in the second cluster reject gender roles more in general. It is possible to say that the findings support other studies in the literature on the subject, and that the study is an original study in that it uses the clustering technique in this area.

Keywords: Gender, Clustering, Education, Female, Male

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹Dr.Öğr.Üyesi 1, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, SHMYO, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, perihanbana@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5139-5327>

²Dr.Öğr.Üyesi 2, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi/Biyostatistik Anabilim Dalı, nurtendayioğlu@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0003-4103-6045>

³Bağımsız Araştırmacı 3, quinn.cerenturan@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3546-2486>

EXTENDED ABSTRACT

Literature review

Gender refers to the roles that are determined by the society and expected to be performed by the person according to the information about the gender of the person (Vatandaş, 2007). The social roles of women and men are built on socio-cultural values (Saraç, 2013). Gender is an important issue that needs to be emphasized because of the social problems it causes. It is possible to say that the perception of gender, which causes very negative results especially for women, is a pattern that includes inequality and injustice. In this study, it is aimed to apply 'cluster analysis' (segmentation), which is a different statistical analysis from previous studies. Thus, based on the similar and dissimilar characteristics of the groups, it will enable to reach clearer analyzes on which variables may be effective on some attitudes, behaviors and habits.

Methodology

The study was conducted through an electronic questionnaire and with 138 participants. The study, which was designed as a cross-sectional descriptive research, was carried out with the decision of the Istanbul Yeni Yüzyıl University Ethics Committee. Analyzes made; factor, reliability, clustering and Chi-Square analysis. As a result of factor analysis, four dimensions were obtained and these dimensions are; economic male superiority, women's economic status, social female disadvantage and social male superiority. The reliability value of the scale is 0.91, and the lowest value obtained in the dimensions is 0.81. The total explanatory power of the scale is 69.5%. The viewpoints of the participants to the 19 statements in the scale were determined by the 7-point Likert Scale (1: definitely wrong, 7: definitely right). In order to increase the consistency of the analysis, 'absolutely wrong' 'wrong' expressions were evaluated under the name of 'false', but the expression 'partially incorrect' was not included in this category. The data was first separated into factors by factor analysis, then clustering analysis was started. The 19 expressions that make up the scale were grouped by factor analysis; four factors were obtained. The factor loads recorded in the data by the analysis constitute the variables of the clustering (segmentation) analysis. Because 19 variables are too many for cluster analysis and are not suitable for the reliability of the analysis. For this reason, the participants were divided into clusters by applying cluster analysis with four variables consisting of the loads of the four factors. In cluster analysis, clusters and groups are formed by calculating the values on all variables observed and measured in the research. These clusters and groups emerge with the distance measures, correlation and quality data between them (Kalaycı et al., 2006). In order to determine the reasons that make up the clusters, a comparison was made for all the expressions that make up the factors, separately for each of the demographic variables such as gender and education level (Pearson Chi-Square).

Findings and discussion

Of the 138 individuals participating in the research, 61% are women, 48% are between the ages of 36-45, 43.3% are undergraduate graduates, 77.8% are married, 44.9% have monthly family income 2.501-5.000 between TL and 44.9% are group A TV viewers.

Table 1: Factor analysis results

	Factor's Varians (%)	Reliability (%)
Economic Male Supremacy	15,6	82
Economic Status of Women	10,3	82
Social Disadvantage of Women	16,8	85
Social Male Supremacy Sosyal	25,7	90
Total	68,5	91
	KMO	0,89
	Bartlett Test of Sphericity	1736,06
	<i>p</i>	0,0001

Four factors were obtained as a result of the factor analysis made for the 19 expressions that make up the scale. These factors are; It has been named as "economic male superiority", "women's economic status", "social female disadvantage" and "social male superiority". As a result of factor analysis, the

total reliability values and explanatory values of each factor and scale are seen (Table 1). With these factors, the variables of the later cluster analysis were formed (Table 2).

Table 2: Cluster analysis results*

	Factors (Significance Rate)
Factors participating in the model: (Importance of the factor in the model)	Economic male dominance (100%)
	Women's economic status (90%)
	Social female disadvantage (72%)
	Social male dominance (49%)
Number of Clusters:	2
Cluster 1	%45 (62)
Cluster 2	%55 (76)

* **Method:** Cluster Analysis; **Algorithm:** Two Step; **Clustering Quality:** 0,60.

The findings of the study reveal that there are two clusters that think differently about gender perception. Cluster 1 is predominantly male. In addition, the group in Cluster 1 has lower education and income than Cluster 2. In the first cluster, there are participants who express more negative views on gender. The second cluster constitutes 55% of the total participants. 75% of the participants in this cluster are women and 70% are individuals with university or higher education. It is possible to say that the participants in the first cluster believe more in the necessity of gender roles, while the participants in the second cluster reject gender roles more in general.

It can be said that the findings obtained are generally compatible with previous studies in the literature. The findings of this study reveal that the level of education changes the perception of gender. In the literature, results were obtained in accordance with the studies in which the findings that education level reduces gender inequality (Vatandaş, 2007; Günay and Bener, 2011; Savaş, 2018). The findings that women are more sensitive to gender inequality are also compatible with the literature. Studies show that men have significantly more traditional views on work, marriage/family life and social life than women (Refikuluçay et al., 2007; Yılmaz et al., 2009; Direk, 2017, Savaş, 2018; Daşlı 2019). Although some of these studies reach different results in some sub-dimensions of gender perception (Yılmaz et al., 2009; Refikuluçay et al.), it is seen that women generally have a more egalitarian approach than men. This approach can be considered as evidence that there is gender inequality and that it creates more disadvantages for women. Income status also has a significant impact on the perception of gender equality. There is evidence in the literature that increasing income reduces the perception of gender inequality (Savaş, 2018). When we look at the two clusters formed according to gender perception in our study, it is seen that the income status is higher in Cluster 2, which has an egalitarian approach. It is also seen that there are studies in the literature with different findings from the findings obtained in our study. For example; the study of Günay and Bener (2011) shows that the perception of gender roles in the family does not differ according to age, education level and family income level.

Results and recommendations

These differences of opinion between the two clusters draw attention to some variables between the two clusters, and it is seen that these variables are gender and education level. It is an important finding revealed as a result of this research and supported by other studies in the literature that the society should be educated first in order to reduce the negative effects of gender inequality. It is thought that this study, which largely overlaps with the results in the literature in terms of revealing the evidence that women feel this inequality more, contributes to the literature in terms of evaluating the issue from a different perspective and method.

Giriş

Toplumsal cinsiyet, neden olduğu toplumsal sorunlardan dolayı üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Özellikle kadınlar açısından oldukça olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olan toplumsal cinsiyet algısının, eşitsizliği ve adaletsizliği içinde barındıran bir örüntü olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin ülkeler için oldukça önemli bir indeks olarak değerlendirilen İnsani Gelişmişlik İndeksi, her geçen gün toplumsal yapının güçlenmesi konusundaki bakış açısını daha derin hale getirmektedir. Özellikle 1995 yılından beri Toplumsal Cinsiyete Göre Gelişme Endeksi (TCGE), (GDI-Gender Development Index) verileriyle, toplumsal gelişme sürecinde kadınların ne ölçüde fayda sağladığı detaylı bir şekilde değerlendirilmektedir. Bu amaçla; yaşam süresi, eğitim ve gelir, kadın erkek farklılıkları gibi konular ele alınmakta; sosyal adaletin sağlanması yönündeki çalışmalar, ekonomik gelişmişlik ölçütlerinden daha önemli hale gelmektedir. Bu indekste Türkiye'nin 93 ülke arasında 90. Sırada olduğunun görülmesi ise kaygı verici bir durumdur (Gürses, 2009). Kadınların kamu kurumlarındaki çalışanlar arasındaki oranı düşüktür ve yönetim kademelerinde üst basamaklara çıkıldıkça kadınların oranı daha fazla düşmektedir (Sancar, 2008). Kadının toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesi ve toplumsal yapı içindeki statüsünün iyileştirilmesinin ise zaman alacağı belirtilmektedir (Yılmaz, 2013).

Literatürde toplumsal cinsiyet konusunda yapılan çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte; açıkça görülen ve görülemeyen olumsuz sonuçları olan toplumsal cinsiyet, farklı yönleri ve boyutlarıyla araştırılması gereken bir konudur. Bu çalışmada daha önce yapılan çalışmalardan farklı bir istatistiksel analiz olan 'kümeleme analizi' (segmentasyon) uygulanması amaçlanmıştır. Kümeleme analizinde amaç, birey veya nesnelerin temel özelliklerini dikkate alarak onları gruplandırmaktır. Bu gruplarda yer alan kişilerin benzeyen ve benzemeyen özelliklerini ortaya koyan kümeleme analizinin farklı düşüncelere sahip olan kişilerin ve grupların özelliklerini ortaya koyması açısından da tercih edilebilecek bir analiz çeşidi olduğu söylenebilir (Kalaycı ve ark., 2006). Bu bağlamda kümeleme analizinin grupların sahip olduğu ortak özellikleri ortaya koyması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle grupların benzemeyen özelliklerinden yola çıkarak bazı tutum, davranış ve alışkanlıkları üzerinde hangi değişkenlerin etkili olabileceği konusunda daha net çözümlere ulaşılması sağlanabilir.

Literatür taraması

Toplumsal cinsiyet, kişinin cinsiyetiyle ilgili bilgiye göre kendisi için toplum tarafından belirlenen ve kişinin gerçekleştirilmesi beklenen rollere işaret etmektedir (Vatandaş, 2007). Kadın ve erkeğe ait toplumsal roller, sosyo-kültürel değerler üzerine inşa edilmektedir (Saraç, 2013). Toplumsal cinsiyet yaklaşımına göre ise toplumsal cinsiyet rolleri durağan veya birleşik olmayıp, içinde bulunduğu dönemin kalıpları içinde sürekli bir devinim göstermektedir (Çakır, 2008). Bu toplumsal roller, sadece biyolojik farklılıkla ilgili değildir. Toplumsal cinsiyetin kadın ve erkek olmakla ilgili biyolojik bir farklılığın ötesinde bir kavram olduğu konusunda 1972 yılında Ann Oakley'in yaklaşımı 'erkek' ve 'erkeklik' ile 'kadın' ve 'kadınlık' kavramları arasında bir çizgi çekmektedir. Kadın ve erkek olma durumu biyolojik farklılıktır; ancak kadınlık ve erkeklik toplumsal eşitsizlikten dolayı ortaya çıkmaktadır (Vatandaş, 2007). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet yaklaşımının somut ve tarihsel bir maddi temeli olduğu söylenebilir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rollerinin içinde olduğu farklı tarihsel ve toplumsal bağlam içinde ele alınması gerekmektedir. Feminist yaklaşıma göre kapitalizm, cinsiyet rollerinin belirginleşmesine katkıda bulunmuştur. Tek suçlu kapitalizm olmasa da ücretli emek düzeni altında gelişen büyük ölçekli üretimle, ev ile iş yeri iyice ayrılmıştır. Uzmanlaşmanın ve hiyerarşinin artmasına neden olan kapitalizm, kadın ve erkek rollerinin daha belirgin hale gelmesine neden olmuştur (Çakır, 2008). Bu sorunu aşmak için kadının politik katılımına ve karar verme mekanizması içinde yer alması gerektiğine dikkat çekilmektedir (Ayata ve Ergün, 1998; Çakır, 2008). Ancak Türkiye'de bu koşulun sağlandığını söylemek zordur. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra 18 kadının parlamentoda yer alması o güne kadar görülmemiş bir durum olsa da bu değişimin ivmesi maalesef sürmemiş, hatta zaman zaman gerilemiştir (Ayata ve Ergün, 1998; Ayata ve Tütüncü, 2008; Sancar, 2008; Altındal, 2009). 1990'lı yıllarda batıdaki kadın hareketlerinin etkisiyle Türkiye'de de kadınların taleplerini daha fazla dile getirdiği görülmüştür (Ayata, 1997). Ancak ilerleyen dönemde bu taleplerinin ne kadarının karşılık bulduğu tartışmaya açık bir konu olarak varlığını sürdürmektedir.

Cinsiyetin biyolojik ve toplumsal olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Biyolojik cinsiyet, fizyolojik özelliklerin ortaya çıkardığı farklılaşmadır. Toplumsal boyutu açısından bakıldığında ise cinsiyetle ilgili

rollerin toplum tarafından inşa edildiği görülmektedir. Bu durum, bebeklikte seçilen kıyafetlerin rengiyle başlamakta ve ömür boyu sürmektedir (Vatandaş, 2007). Altındal'a (2009) göre kamusal alan, daha çok erkeklere ayrılmakta; kadın özel alan sınırları içine hapsedilmektedir. Bu konudaki görüşlerini detaylandıran Altındal konuyu şu şekilde ifade etmektedir: '*Cinsiyetçi anlayışa göre, kadınlar doğaları gereği erkekleri baştan çıkaran bir nesnedirler ve ancak evde rasyonel birey ile eş tutulan erkek cinsiyetinin boyunduruğu altına girmeleri halinde denetim altına alınabilirler. Böylece kadınlar, kocalarına itaat eden 'iyi eşler' olarak görevlerini yerine getirmenin yanında, ileride kahraman olacağına inan/dır/ılan oğullar doğurduklarında 'iffetli anneler' olarak yüceltileceklerdir. Erkek çocuk doğurmayan veya hiç çocuğu olmayan kadın ise, iyi eş olma görevinde ne kadar başarılı olursa olsun, boşanmaya veya ikinci ve nikâhsız bir kadının kuma olarak eve getirilmesine razı olmaya zorlanacaktır.*' Öyle ki erkek çocuk doğuramayan kadının ikinci bir eşi sessizce kabul etmekten başka bir çaresi de maalesef bulunmamaktadır. Cinsiyetçi roller kadının hayatında o kadar çok etkili olmaktadır ki hapsedildiği ev ortamında huzurlu bir şekilde yaşamasını bile mümkün kılmamaktadır (Altındal, 2009). Bu durumun nedeni ise kadının, denetimi altında olduğu erkeğin duygu ve düşüncelerinin sınırları içinde mahkum olmasıdır.

Toplumsal cinsiyet konusunda söylenmiş sözlerden birisi de Simone de Beauvoir'a aittir: 'Kadın olarak doğulmaz, kadın olunur'. Bu durum erkekler için de geçerli olup, kadınları 'ev', erkekleri de 'iş' yaşamıyla sınırlayan bir anlayışa gönderme yapmaktadır. Bu yaklaşım, toplumsallaşma sürecinde, doğal bir durummuş gibi yansıtılarak kişilerin bu rolleri benimsemesi sağlanmaktadır (Gümüsoğlu, 2008). Örneğin kadınlar için sadece ev içinde yaptıkları işlerle benzerlik gösterebilecek işler ve meslekler uygun görülmektedir. Bu bağlamda kadınlar için uygun görülen meslekler öğretmenlik, sekreterlik ve hemşirelik gibi mesleklerle sınırlı kalabilmektedir (Altındal, 2017). Aslında toplumsal cinsiyet tek bir nedene bağlı olarak değil, bir etkileşim sonucunda ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet hiyerarşisinin ortaya çıkmasına neden olan görünmez bir el, cinsiyetle ilişkilendirilebilecek bütün sosyo-ekonomik süreçleri etkisi altına almaktadır (Ridgeway, 1997). Eğitimde fırsat eşitsizliğinin kadınların aleyhine derinleştiğinin görülmesi bu görünmez elin ne kadar çok sayıda değişkenle ilişkili olduğunu bir kanıtı olarak değerlendirilmelidir (Gürses, 2009). Ayrıca eğitim alamayan kadınların yaptığı iş daha zor olsa da bu kadınlar, erkeklerden daha düşük ücret almak zorunda kalmaktadır. Örneğin bir sekreterin yaptığı iş daha fazla bilgi ve donanım gerektirse de posta dağıtım şoförlüğü yapan bir erkeğin aldığı ücretten daha düşük olmaktadır. Ayrıca kadınlar düşük eğitim seviyesi nedeniyle daha uzun çalışma sürelerine maruz kalabilmektedir. Bu durum, onların üstlendikleri toplumsal cinsiyet rollerinin de katkısıyla '*süper kadın*' olarak davranmalarına yol açmaktadır. Mesleklerini icra ederken sessiz ve sinik bir şekilde davranmak zorunda kalmaları da kadınların karşı karşıya kaldıkları diğer zorluklar arasında yer almaktadır (Altındal, 2017).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği pek çok olumsuz sonucun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin; toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile depresyon görülme sıklığının artması arasındaki ilişki bu eşitsizliğin sağlık üzerindeki olumsuz etkisi konusunda bir kanıt olsa da, henüz ortaya çıkarılmamış başka olumsuz etkilerin de olduğu düşünülmektedir (Bracke ve ark., 2020). Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya ve hatta ortadan kaldırmaya yönelik tedbirlerin alınması önemlidir. Bu çalışmada toplum sağlığı üzerinde bile etkileri olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olabilecek faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Demografik değişkenler açısından eşitsizlik algısının nasıl değiştiğini daha somut kanıtlarla ortaya koymayı amaçlayan kümeleme analizi ile elde edilen bulguların yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma, anket formunun sosyal medya kanallarında paylaşılması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Kesitsel tipte tanımlayıcı bir araştırma olarak tasarlanan çalışma, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Etik Kurulu kararı ile gerçekleştirilmiştir (2019/2). Araştırma kapsamında 145 katılımcının görüşleri elektronik form aracılığıyla alınmış, eksik veriler ve uç değerler çıkarılarak 138 katılımcının yanıtları ile analizler gerçekleştirilmiştir. Analizler için IBM Microsoft SPSS 24.0 kullanılmıştır. Anket formunda yer alan ifadeler literatür bilgisiyle, odak grup görüşmesi ile uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur. Özgün bir araştırma olması amaçlanan bu çalışma için literatürde cinsiyet rolleri konusunda yapılan çalışmalarda kullanılan ölçeklerden farklı bir ölçek oluşturulması amaçlanmıştır. Pilot çalışma sonrası uygulanan ölçme aracında yer alan ifade sayısının en az beş katı olması gereken katılımcı sayısına ulaşılmış olması dolayısıyla uygun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca elde edilen açıklayıcılık ve güvenilirlik değerlerinin

de uygun olduğu saptanmıştır. İfadelerin içinde ters ifade olmaması dolayısıyla analiz öncesi dönüştürme yapılmamıştır. Katılımcıların ölçekteki 19 ifadeye bakış açısı 7’li Likert Ölçeği ile saptanmıştır (1: kesinlikle yanlış, 7: kesinlikle doğru). Analizin tutarlılığını artırmak amacıyla ‘kesinlikle yanlış’ ‘yanlış’ ifadeleri ‘yanlış’ adı altında değerlendirmeye alınmış ancak ‘kısmen yanlış’ ifadesi bu kategoriye dahil edilmemiştir. Bu ifadenin dahil edilmemesinin nedeni katılımcıların verdiği yanıtlarla ilgili daha net ve doğru sayılabilecek bulgulara ulaşmaktır. Veri, önce faktör analiziyle faktörlere ayrılmış, daha sonra kümeleme analizine geçilmiştir. Ölçeği oluşturan 19 ifade faktör analizi ile gruplandırılmış; dört faktör elde edilmiştir. Analiz sonucunda oluşan faktörler, kümeleme (segmentasyon/cluster) analizinin değişkenlerini oluşturmaktadır. Çünkü 19 değişken, kümeleme analizi için fazladır ve analizin güvenilirliği bakımından uygun değildir. Bu nedenle dört faktörün yüklerinden oluşan dört değişken ile kümeleme analizi uygulanarak katılımcılar kümelerine ayrılmıştır. Kümeleme analizi yapılırken, araştırmada gözlenen ve ölçülen tüm değişkenler üzerindeki değerleri hesaplanarak kümeler ve gruplar oluşturulmaktadır. Bu kümeler ve gruplar aralarındaki uzaklık ölçüleri, korelasyon ve nitelik verileri ile ortaya çıkmaktadır (Kalaycı ve ark., 2006). Kümeleri oluşturan nedenleri saptamak üzere cinsiyet, öğrenim durumu gibi tüm demografik değişkenlerin her biri için ayrı ayrı olmak üzere faktörleri oluşturan bütün ifadeler için karşılaştırma yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda ise Pearson Chi-Square Analizi kullanılarak elde edilen sonuçlar ilgili tablolarda sunulmuştur.

Bulgular ve tartışma

Araştırmaya katılan 138 bireyin %61’i kadın, %48’i 36-45 yaş aralığında, %43,3’ü lisans mezunu ve %77,8’i evli, %44,9’u aylık aile geliri 2.501-5.000 TL arasında ve %44,9’u A grubu izleyici olarak tanımlanmıştır.

Tablo 1: Demografik özellikler

n=138		n	%
Cinsiyet	Kadın	84	61,00%
	Erkek	54	39,00%
Yaş Grupları	18-25	18	12,80%
	26-35	35	25,60%
	36-45	66	48,00%
	>45	19	13,60%
Öğrenim Durumu	İlköğretim / Lise	33	24,60%
	Önlisans	20	14,20%
	Lisans	59	43,30%
	Yüksek Lisans / Doktora	25	17,90%
Medeni Durum	Evli	107	77,80%
	Bekar	31	22,20%
Ailenin aylık geliri (TL)	<2.500 TL	35	25,2%
	2.501-5.000 TL	62	44,9%
	>5.000 TL	41	29,9%
Televizyon Programı Tercihleri*	A	62	44,9%
	B	44	31,9%
	C	32	23,2%

*: Program tercihleriyle ilgili gruplandırmalar alınan yanıtlara göre yapılmıştır. A grubu olarak değerlendirilen katılımcılar haber, belgesel ve tartışma programı gibi tercihlerde bulunanları kapsamaktadır. B grubundaki katılımcılar kadın programları ve dizi ağırlıklı tercih yapmaktadır. C grubundaki katılımcılar ise spor ve yarışma programı gibi tercihlerde bulduklarını belirtmişlerdir.

Ölçeği oluşturan 19 ifade için yapılan faktör analizi sonucunda oluşan faktörler; “ekonomik erkek üstünlüğü”, “kadının ekonomik statüsü”, “sosyal kadın dezavantajı” ve “sosyal erkek üstünlüğü”, şeklinde isimlendirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Faktör analizi sonuçları

	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Güvenilirlik (%)
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	15,6	82
Kadının Ekonomik Statüsü	10,3	82
Sosyal Kadın Dezavantajı	16,8	85
Sosyal Erkek Üstünlüğü	25,7	90
Toplam	68,5	91
	KMO	0,89
	Bartlett Küresellik Testi	1736,06
	<i>p</i>	0,0001

Faktör analizi sonucunda her faktörün ve ölçeğin toplam güvenilirlik değerleri ile açıklayıcılıkları görülmektedir (Tablo 2). Bu faktörlerle daha sonra yapılan kümeleme analizinin değişkenleri oluşturulmuştur (Tablo 3).

Tablo 3: Kümeleme analizi sonuçları*

	Faktör Adı (Önem Oranı)
Modele katılan faktörler: (Faktörün model içindeki önemi)	Ekonomik erkek üstünlüğü (%100)
	Kadın ekonomik statüsü (%90)
	Sosyal kadın dezavantajı (%72)
	Sosyal erkek üstünlüğü (%49)
Küme Sayısı:	2
Küme 1	%45 (62)
Küme 2	%55 (76)

***Yöntem:** Kümeleme Analizi; **Algoritma:** Two Step; **Kümeleme Kalitesi:** 0,60.

Dört faktörün yüklerinden oluşan dört değişken ile kümeleme analizi (segmentasyon) uygulanarak katılımcılar kümelere ayrılmıştır. Analizin ayırma gücü (kümeleme kalitesi) %60'tır ve zor ulaşılır bir seviye olması nedeniyle oldukça güçlü olduğu söylenebilir. Modele katılan faktörlerden ilk üçünün model içindeki öneminin yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 'sosyal erkek üstünlüğü' nün önemi diğer faktörlere göre daha az olmakla birlikte, bu faktörün küme oluşumundaki gücü, bu faktörü önemli hale getirmektedir (Tablo 3).

Tablo 4: Kümeleri tanımlayan demografik özellikler

n=138		Kümeler		<i>p</i>
		Küme 1 (n=62 ; %45) % (n)	Küme 2 (n=76 ; %55) % (n)	
Cinsiyet	Kadın	44,30% (27)	74,70% (57)	0,001
	Erkek	55,70% (35)	25,30% (19)	
Öğrenim Durumu	Lise ve daha az	37,70% (23)	13,70% (10)	0,015
	Önlisans	11,50% (7)	16,40% (13)	
	Lisans ve Lisans üstü	50,80% (32)	69,90% (53)	
Ailenin Aylık Geliri	≤ 5000 TL	43,30% (27)	30,70% (23)	0,042
	> 5000 TL	56,70% (35)	69,30% (53)	
Televizyon Programı Tercihleri**	A	35,5% (22)	52,6% (40)	0,019
	B	30,6% (19)	32,9% (25)	
	C	33,9% (21)	14,5% (11)	

*: Pearson Chi-Square

** : Program tercihleriyle ilgili gruplandırmalar alınan yanıtlara göre yapılmıştır. A grubu olarak değerlendirilen katılımcılar haber, belgesel ve tartışma programı gibi tercihlerde bulunanları kapsamaktadır. B grubundaki katılımcılar kadın programları ve dizi ağırlıklı tercih yapmaktadır. C grubundaki katılımcılar ise spor ve yarışma programı gibi tercihlerde bulduklarını belirtmişlerdir.

Küme 1’de cinsiyet dağılımı eşit varsayılacak kadar birbirine yakınken, Küme 2 de kadınlar (%75) çoğunluktadır. Öğrenim durumu incelendiğinde lise ve daha az öğrenim görmüş olanların Küme 1’de daha fazladır (%38). Lisans veya lisansüstü mezunu katılımcılar Küme 2’de daha çok olup (%70), Küme 1’e (%51) göre çoğunluktadır ve bu durum istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,001$). Küme 1’in yarısının yükseköğrenim görmüş olması, kadın ve erkek oranının daha dengeli olması dikkat çekmektedir. Küme 1’deki kadın grubunun %41’i, Küme 2’de ise yalnız %11’i lise veya ilköğretim mezunu (%0,0001) iken; bu durum erkekler için Küme 1’de %35, Küme 2’de %21 olup anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (%0,001). Küme 2’de kadınların %74’ü, erkeklerin ise %58’i yükseköğrenim görmüş katılımcılardır. Ailenin aylık geliri (%69) ve en çok izlenen TV programlarının seviyesi Küme 2’de ($A=53\%$) daha yüksektir. Kümelerin ayrışmasında asıl cinsiyet ve öğrenim durumunun etkili olduğu ve gelir düzeyi ile izlenen TV programlarının seviyesinin öğrenim düzeyine bağlı olduğu görülmektedir. Çünkü gelir düzeyinin ve izlenen TV programlarının seviyesinin öğrenim düzeyi ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlıdır (Pearson Korelasyon $p=0,001$). Kümelerde yaş ($p>0,05$), medeni durum ($p>0,05$), ve çocuk sahibi olma ($p>0,05$), durumlarına göre bir farklılaşma gözlenmemiştir.

Tablo 5: Kümelere göre ifadelerin “yanlış” olduğunu düşünme oranları

Faktörler*	İfadeler	İfadelere Katılmama Oranı				p***
		Tüm grup	Kümeler**		Kümeler Arası Fark	
			1 (%45) (62)	2 (%55) (76)		
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir.	45,7%	8,1%	76,3%	68,3%	0,0001
	Ailenin reisi erkek olmalıdır.	48,6%	14,5%	76,3%	61,8%	0,0001
	Ailenin geçimiyle ilgili maddi sorumluluk erkeğe aittir.	42,8%	14,5%	65,8%	51,3%	0,0001
	Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum.	73,2%	46,8%	94,7%	48,0%	0,0001
Kadının Ekonomik Statüsü	Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur.	56,5%	19,4%	86,8%	67,5%	0,0001
	Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum.	59,4%	24,2%	88,2%	64,0%	0,0001
Sosyal Kadın Dezavantajı	Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	66,7%	35,5%	92,1%	56,6%	0,0001
	Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum.	66,7%	37,1%	90,8%	53,7%	0,0001
	Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır.	69,6%	40,3%	93,4%	53,1%	0,0001
	Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır.	52,2%	24,2%	75,0%	50,8%	0,0001
	Dul boşanmış veya eşi ölmüş kadınların yalnız yaşamaları doğru değildir.	81,9%	61,3%	98,7%	37,4%	0,0001
Sosyal Erkek Üstünlüğü	Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	79,0%	54,8%	98,7%	43,8%	0,0001
	Aynı statüde çalışan kadın ve erkek için terfi önceliği erkeğe verilmelidir.	83,3%	64,5%	98,7%	34,2%	0,0001
	Kadın erkekten şiddet görüyorsa bu durumu saklamalıdır.	84,8%	67,7%	98,7%	30,9%	0,0001
	Ailenin ekonomik durumu iyi değilse, sadece erkeklerin okutulması gerektiğini düşünüyorum.	84,8%	69,4%	97,4%	28,0%	0,0001
	Bir erkek çocuğa sahip olmak benim için kız çocuğa sahip olmaktan daha önemlidir.	78,3%	62,9%	90,8%	27,9%	0,0001
	Kadınların gündüz sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	87,7%	72,6%	100%	27,4%	0,0001
	Evli bir erkeğin eşini aldatması normaldir.	90,6%	79,0%	100%	21,0%	0,001
	Kadın hak ediyorsa erkek şiddet uygulayabilir.	89,9%	79,0%	98,7%	19,7%	0,005

*:Faktör Analizi

** :Cluster Analizi

***:Pearson Chi-Square

Kümeleler arası farklılıklar değerlendirildiğinde çoğunluğu öğrenim düzeyi yüksek bireylerden ve kadınlardan oluşan Küme 2’de yer alan katılımcıların ekonomik erkek üstünlüğüne, kadının ekonomik statüsünün önemsenmemesine, sosyal kadın dezavantajına, sosyal erkek üstünlüğüne ilişkin olumsuz bakış açısına Küme 1’den daha çok karşı çıkmaktadır. Küme 1’de en çok yanlış bulunan durumun ise sosyal erkek üstünlüğüne ilişkin olduğu görülmektedir. Sosyal erkek üstünlüğü, aralarında istatistiksel olarak önemli fark olmasına karşın aynı zamanda her iki kümenin de en üst düzeyde karşı olduğu bir durum olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 6: Kadınlardan açısından ifadelerin “yanlış” olduğunu düşünme oranları

Faktörler*	İfadeler	Yanlış Bulma Oranı			p***
		Kümeler**		Kümeler Arası Fark	
		1 (%32) (27)	2 (%68) (57)		
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir.	11,1%	76,8%	65,7%	0,0001
	Ailenin reisi erkek olmalıdır.	22,2%	87,5%	65,3%	0,0001
	Ailenin geçimiyle ilgili maddi sorumluluk erkeğe aittir.	18,5%	69,6%	51,1%	0,0001
	Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum.	70,4%	92,9%	22,5%	0,0255
Kadının Ekonomik Statüsü	Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur.	14,8%	89,3%	74,5%	0,0001
	Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum.	29,6%	91,1%	61,4%	0,0001
Sosyal Kadın Dezavantajı	Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	51,9%	98,2%	46,4%	0,0001
	Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum.	44,4%	94,6%	50,2%	0,0001
	Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır.	63,0%	98,2%	35,3%	0,0001
	Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır.	25,9%	78,6%	52,6%	0,0001
	Dul boşanmış veya eşi ölmüş kadınların yalnız yaşaması doğru değildir.	70,4%	98,2%	27,8%	0,0025
Sosyal Erkek Üstünlüğü	Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	55,6%	98,2%	42,7%	0,0001
	Aynı statüde çalışan kadın ve erkek için terfi önceliği erkeğe verilmelidir.	66,7%	98,2%	31,5%	0,0015
	Kadın erkekten şiddet görüyorsa bu durumu saklamalıdır.	74,1%	98,2%	24,1%	0,0051
	Ailenin ekonomik durumu iyi değilse sadece erkeklerin okutulması gerektiğini düşünüyorum.	70,4%	98,2%	27,8%	0,0035
	Bir erkek çocuğa sahip olmak benim için kız çocuğa sahip olmaktan daha önemlidir.	70,4%	92,9%	22,5%	0,0027
	Kadınların gündüz sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	77,8%	100,0%	22,2%	0,0038
	Evli bir erkeğin eşini aldatması normaldir.	85,2%	100,0%	14,8%	0,0333
	Kadın hak ediyorsa erkek şiddet uygulayabilir.	85,2%	98,2%	13,0%	0,0775

*:Faktör Analizi

**.:Cluster Analizi

***.:Pearson Chi-Square

Kadınlar kümelerine göre karşılaştırıldığında en büyük farkın kadının ekonomik statüsü boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir. Ekonomik erkek statüsü farkın en yüksek olduğu ikinci boyuttur. Bu bulgulardan yola çıkarak Küme 2’de yer alan kadınların Küme 1’de yer alan kadınlara göre ekonomik süreçlerde kadının rol alması gerektiği konusunda çok daha farklı düşündüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Neredeyse bütün ifadelerde her iki kümedeki kadınlara ait görüşler anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Her iki kümede yer alan erkekler açısından farklılaşmanın bu kadar fazla olmaması da önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir (Tablo 7). Görüş ayrılığı farkının azaldığı tek ifade kadına şiddet uygulanması ile ilgilidir. Bu ifade her iki küme için ayırıcı ve görüşlerin anlamlı bir şekilde farklılaştığı faktör içinde yer alsa da (Tablo 5) hem kadınların (Tablo 6) hem de erkeklerin (Tablo 7) çoğunlukla ve yakın oranlarda yanlış bulmaları önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Yani bu görüşün kümeler arasında farklılaşmaya neden olması konusunda cinsiyetin değil düşük öğrenim düzeyine sahip olmanın belirleyici olduğu söylenebilir (Tablo 8).

Tablo 7: Erkekler açısından ifadelerin “yanlış” olduğunu düşünme oranları

Faktörler*	İfadeler	Yanlış Bulma Oranı			p***
		Kümelere**		Kümelere Arası Fark	
		1 (%65) (35)	2 (%35) (19)		
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir.	5,9%	73,7%	67,8%	0,0001
	Ailenin reisi erkek olmalıdır.	5,9%	42,1%	36,2%	0,0014
	Ailenin geçimiyle ilgili maddi sorumluluk erkeğe aittir.	8,8%	52,6%	43,8%	0,0028
	Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum.	26,5%	100,0%	73,5%	0,0255
Kadının Ekonomik Statüsü	Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur.	23,5%	84,2%	60,7%	0,0001
	Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum.	20,6%	84,2%	63,6%	0,0001
Sosyal Kadın Dezavantajı	Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	23,5%	73,7%	50,2%	0,0037
	Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum.	32,4%	78,9%	46,6%	0,0113
	Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır.	20,6%	78,9%	58,4%	0,0011
	Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır.	23,5%	63,2%	39,6%	0,0286
	Dul boşanmış veya eşi ölmüş kadınların yalnız yaşaması doğru değildir.	52,9%	100,0%	47,1%	0,0122
Sosyal Erkek Üstünlüğü	Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	52,9%	100,0%	47,1%	0,0122
	Aynı statüde çalışan kadın ve erkek için terfi önceliği erkeğe verilmelidir.	61,8%	100,0%	38,2%	0,0472
	Kadın erkekten şiddet görüyorsa bu durumu saklamalıdır.	61,8%	100,0%	38,2%	0,0472
	Ailenin ekonomik durumu iyi değilse sadece erkeklerin okutulması gerektiğini düşünüyorum.	67,6%	94,7%	27,1%	0,1402
	Bir erkek çocuğa sahip olmak benim için kız çocuğa sahip olmaktan daha önemlidir.	55,9%	84,2%	28,3%	0,1374
	Kadınların gündüz sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	67,6%	100,0%	32,4%	0,1008
	Evli bir erkeğin eşini aldatması normaldir.	73,5%	100,0%	26,5%	0,1948
	Kadın hak ediyorsa erkek şiddet uygulayabilir.	73,5%	100,0%	26,5%	0,1948

*:Faktör Analizi

**.:Cluster Analizi

***.:Pearson Chi-Square

Her iki kümede de erkekler arasında görülen görüş farklılığının kadınlar arasında görülen görüş farklılıkları kadar derin olmadığı açıktır (Tablo 7). Ekonomik süreçlerle ilgili farklılaşmaların kadınlarda olduğu gibi, her iki küme için erkeklerde de geçerlidir. Sosyal erkek üstünlüğü boyutu altında yer alan ifadelerde, kadınlarda olduğu kadar anlamlı farklılaşma olmadığı görülmektedir. Bu durum kadınların bu konuda daha dezavantajlı olması dolayısıyla erkeğin sosyal statüsünü farklı algılaması ile açıklanabilir.

Tablo 8: Öğrenim düzeyi açısından ifadelerin “yanlış” olduğunu düşünme oranları (lise ve altı)

Faktörler*	İfadeler	Yanlış Bulma Oranı			p***
		Küme**		Fark	
		1 (%70) (23)	2 (%30) (10)		
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir.	13,0%	90,0%	77,0%	0,0005
	Ailenin reisi erkek olmalıdır.	17,4%	70,0%	52,6%	0,0055
	Ailenin geçimiyle ilgili maddi sorumluluk erkeğe aittir.	17,4%	70,0%	52,6%	0,0055
	Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum.	43,5%	100,0%	56,5%	0,0052
Kadının Ekonomik Statüsü	Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur.	21,7%	90,0%	68,3%	0,0039
	Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum.	21,7%	90,0%	68,3%	0,0065
Sosyal Kadın Dezavantajı	Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	26,1%	90,0%	63,9%	0,0018
	Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum.	30,4%	70,0%	39,6%	0,0250
	Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır.	26,1%	80,0%	53,9%	0,0048
	Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır.	26,1%	60,0%	33,9%	0,0356
	Dul boşanmış veya eşi ölmüş kadınların yalnız yaşaması doğru değildir.	52,2%	100,0%	47,8%	0,0142
Sosyal Erkek Üstünlüğü	Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	47,8%	100,0%	52,2%	0,0056
	Aynı statüde çalışan kadın ve erkek için terfi önceliği erkeğe verilmelidir.	60,9%	100,0%	39,1%	0,0250
	Kadın erkekten şiddet görüyorsa bu durumu saklamalıdır.	65,2%	100,0%	34,8%	0,0331
	Ailenin ekonomik durumu iyi değilse sadece erkeklerin okutulması gerektiğini düşünüyorum.	60,9%	100,0%	39,1%	0,0250
	Bir erkek çocuğa sahip olmak benim için kız çocuğa sahip olmaktan daha önemlidir.	47,8%	100,0%	52,2%	0,0056
	Kadınların gündüz sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	56,5%	100,0%	43,5%	0,0182
	Evli bir erkeğin eşini aldatması normaldir.	69,6%	100,0%	30,4%	0,0476
	Kadın hak ediyorsa erkek şiddet uygulayabilir.	69,6%	100,0%	30,4%	0,0476

*:Faktör Analizi

**:Cluster Analizi

***:Pearson Chi-Square

Lise ve altı öğrenim düzeyine sahip katılımcılar da cinsiyette olduğu gibi en fazla ekonomik süreçlerle ilgili farklı görüş belirtilmektedir. Sosyal süreçlerde kadın ve erkeğin statüsü konusunda öğrenim düzeyinin cinsiyete göre daha derin bir görüş ayrılığı ortaya çıkardığı görülmektedir. Öğrenim düzeyinin, şiddet konusunda bile anlamlı bir farklılaşmaya neden olması, önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. İki küme arasında bütün ifadelerde farklılaşmaya neden olması düşük öğrenim düzeyinin, toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki algıyı ne kadar etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır. Sosyal erkek üstünlüğü konusunda Küme 2'nin bütün ifadelerde neredeyse tamamının karşı çıktığı görülmektedir. Bu boyut aynı zamanda Küme 1'in en fazla karşı çıktığı boyut olmuştur.

Tablo 9: Öğrenim düzeyi açısından ifadelerin “yanlış” olduğunu düşünme oranları (lisans ve üstü)

Faktörler*	İfadeler	Yanlış Bulma Oranı			p***
		Kümeler**		Fark	
		1 (%38) (32)	2 (%62) (53)		
Ekonomik Erkek Üstünlüğü	Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir.	6,3%	69,8%	63,6%	0,0001
	Ailenin reisi erkek olmalıdır.	12,5%	77,4%	64,9%	0,0001
	Ailenin geçimiyle ilgili maddi sorumluluk erkeğe aittir.	12,5%	66,0%	53,5%	0,0001
	Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum.	53,1%	92,5%	39,3%	0,0011
Kadının Ekonomik Statüsü	Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur.	21,9%	84,9%	63,0%	0,0001
	Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum.	28,1%	86,8%	58,7%	0,0001
Sosyal Kadın Dezavantajı	Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	43,8%	92,5%	48,7%	0,0001
	Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum.	43,8%	92,5%	48,7%	0,0001
	Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır.	50,0%	94,3%	44,3%	0,0001
	Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır.	21,9%	73,6%	51,7%	0,0001
	Dul boşanmış veya eşi ölmüş kadınların yalnız yaşaması doğru değildir.	75,0%	98,1%	23,1%	0,0048
Sosyal Erkek Üstünlüğü	Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum.	59,4%	100,0%	40,6%	0,0001
	Aynı statüde çalışan kadın ve erkek için terfi önceliği erkeğe verilmelidir.	68,8%	98,1%	29,4%	0,0036
	Kadın erkekten şiddet görüyorsa bu durumu saklamalıdır.	75,0%	98,1%	23,1%	0,0202
	Ailenin ekonomik durumu iyi değilse sadece erkeklerin okutulması gerektiğini düşünüyorum.	75,0%	96,2%	21,2%	0,0327
	Bir erkek çocuğa sahip olmak benim için kız çocuğa sahip olmaktan daha önemlidir.	78,1%	96,2%	18,1%	0,0097
	Kadınların gündüz sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum.	84,4%	100,0%	15,6%	0,0663
	Evli bir erkeğin eşini aldatması normaldir.	90,6%	100,0%	9,4%	0,1611
	Kadın hak ediyorsa erkek şiddet uygulayabilir.	90,6%	98,1%	7,5%	0,3131

*:Faktör Analizi

** :Cluster Analizi

***:Pearson Chi-Square

Her iki kümede üniversite ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olmanın, ekonomik süreçlerle ilgili daha fazla görüş ayrılığına neden olduğu görülmektedir. Düşük öğrenim düzeyinin aksine kadının gece sokağa çıkması, erkeğin eşini aldatması ve kadına şiddet uygulanması yönündeki ifadelerde her iki küme arasındaki görüş ayrılığının anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu durum, öğrenim düzeyinin önemini ortaya koyan başka bir kanıt olarak değerlendirilebilir.

Elde edilen bulguların, literatürde daha önce yapılan çalışmalarla genel olarak uyumlu olduğu söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen bulgular, öğrenim düzeyinin toplumsal cinsiyet algısını değiştirdiğini ortaya koymaktadır ve literatürdeki çalışmalarla uyumluluk göstermektedir (Vatandaş, 2007; Günay ve Bener, 2011; Savaş, 2018). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda daha duyarlı olduğu yönünde elde edilen bulgular da literatürle uyumludur. Yapılan çalışmalarda erkeklerin çalışma ve evlilik/aile yaşamı, toplumsal yaşam konularında kadınlara göre anlamlı bir şekilde daha geleneksel görüşlere sahip olduğu görülmektedir (Refikuluçay ve ark., 2007; Yılmaz ve ark., 2009; Direk, 2017, Savaş, 2018; Daşlı 2019). Bu çalışmalardan bazıları toplumsal cinsiyet algısının bazı alt boyutlarında farklı bulgulara ulaşsa da (Yılmaz ve ark., 2009; Refikuluçay ve ark.) genel olarak kadınların erkeklerden daha eşitlikçi bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin varlığı ve kadınlar açısından daha fazla dezavantaj oluşturduğu yönünde bir kanıt olarak değerlendirilebilir. Gelir durumunun da toplumsal cinsiyet eşitliği algısı üzerinde önemli bir etkisi vardır. Literatürde artan gelirin toplumsal cinsiyet eşitsizliği algısını azalttığı yönünde kanıtlar vardır (Savaş, 2018). Çalışmamızda toplumsal cinsiyet algısına göre oluşan iki kümeye bakıldığında, eşitlikçi bir yaklaşımı olan Küme 2'de gelir durumunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde çalışmamızda elde edilen bulgulardan farklı bulgular elde edilen çalışmalar olduğu da görülmektedir. Örneğin; Günay ve Bener'in (2011) çalışması ailede cinsiyet rolleriyle ilgili algının yaşa, eğitim durumuna ve aile gelir düzeyine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Sonuç ve öneriler

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, ifadelere verilen yanıtların kümelere göre büyük ölçüde farklılaştığı görülmüştür. Oluşan iki küme, bazı demografik özellikler açısından anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kümelerde yer alan katılımcıların özellikleri değerlendirildiğinde; Küme 1 içinde cinsiyet dağılımı neredeyse eşit, öğrenim düzeyi düşük; Küme 2 ise kadın ve yüksek öğrenim görmüş katılımcıların çoğunlukta olduğu gruplar olarak tanımlanabilir. Kümeleri ayırtan temel özellikler ise cinsiyet ve öğrenim düzeyidir. Kümeler arasındaki farklılık ifadeler temelinde incelendiğinde, iki küme arasında en büyük farkın saptandığı görüşler şu şekildedir:

- Erkeklerin çalışma yaşamı içinde olması kadınların çalışma yaşamı içinde olmasından daha önemlidir (Fark:%68,3).
- Eşinin geliri aile geçimi için yeterliyse kadının çalışmasına gerek yoktur (Fark:%67,5).
- Kadının çalışması iş yükünü artırdığı için çalışmaması gerektiğini düşünüyorum (Fark:%64,0).
- Ailenin reisi erkek olmalıdır (Fark:%61,8).
- Kadınların gece sokağa yalnız çıkmasını doğru bulmuyorum (Fark:%56,6).
- Kadının çalışması için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyorum (Fark:%53,7).
- Çocuk bakımı tamamen kadının sorumluluğunda olmalıdır (Fark:%53,1).
- Kadının en önemli görevi ailesiyle ilgilenmek olmalıdır (Fark:%50,8).
- Siyasette daha çok erkeklerin yer alması gerektiğini düşünüyorum (48,0%).
- Aileden kalan miras konusunda erkeğin daha fazla hak sahibi olması gerektiğini düşünüyorum (Fark:%43,8).

İki küme arasında oluşan bu görüş farklılıkları, iki küme arasında bazı değişkenlere dikkat çekmekte ve bu değişkenlerin cinsiyet ve öğrenim düzeyi olduğu görülmektedir. Özetle, kadınlar ve öğrenim düzeyi yüksek bireyler; kadınların aile içinde, çalışma yaşamında, toplumdaki yerlerinin ve önemlerinin görmezden gelinmesine tepki göstermektedir. Bu sonuç, öğrenim düzeyinin ve kadın olmanın, toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle ilgili algıyı ne kadar değiştirdiğini göstermektedir. Cinsiyet değiştirilemeyecek bir unsur olmakla birlikte, öğrenim düzeyinin artırılması konusunda çalışmalar yapılmasının önemli ve anlamlı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle kadınların öğrenilmiş çaresizlikten kurtulmak için öğrenimini devam ettirmesinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Öğrenim düzeyinin ve toplumsal cinsiyet algısının coğrafi bölgelere göre farklılaştığı göz önünde bulundurulduğunda, bu konuda fırsat eşitliği oluşturmaya yönelik çalışmaların yapılması oldukça önemli hale gelmektedir (Ökten, 2009; Savaş, 2018). Eğitime yapılan yatırımlar sadece toplumsal

cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması açısından değil, insani gelişmişlik indeksinde ortaya çıkardığı artış açısından da değerlendirilmesi gereken bir konudur (Gürses, 2009). Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği ile Türkiye Kadın Girişimcileri Derneği tarafından hazırlanan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik önerileri içeren raporda; kız çocuklarının ve kadınların tüm eğitim düzey ve türlerinde eşit katılımını sağlayacak özel önlemlerin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu önlemlerin durumsal bir yaklaşımla oluşturulması gerektiği, aileye bağlı olmayan özendirici bir burs sisteminin, yatılı eğitim yönteminin, yurt dışı burs programlarının, altyapının güçlendirilmesi için toplumsal kalkınma ve mikro kredi projelerinin hayata geçirilmesinin önemli olduğu raporda yer verilen öneriler arasındadır (Ecevit, 2008).

Sosyal erkek üstünlüğü konusunda her iki kümenin de diğer faktörlere göre daha yüksek tepki göstermesi, cinsiyet eşitliği konusunda eşitlikçi bir yaklaşımın habercisi olsa da henüz istenilen ve beklenen düzeyde bir cinsiyet eşitliği yaklaşımının ortaya konmadığı açıkça görülmektedir. Bu durum, tutum ve davranış geliştirmeye yönelik çalışmaların başlatılması için uygun toplumsal zeminin varlığını düşündürülebilir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bir etkileşim sonucunda ortaya çıkmakta ve bir örüntüye dönüşmektedir. Yasaların ve oluşturulan politikaların da toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir (Heymann ve ark., 2019). Bu konuda yapısal değişikliklerin sağlanması önemlidir. Yapılacak düzenlemelerin kısa sürede fark yaratmayacağı da bilinmelidir (Ridgeway, 1997). Bununla birlikte ülkemizde hukuk alanında feminist bir anlayışla klasik yaklaşımdan farklı bir anlayışın hakim olmasıyla bazı yapısal düzenlemelerin yapıldığı söylenebilir. Aslında bu yapısal değişimler için gerekli koşullardan birisi de karar verme süreçlerinde kadınların yer almasıdır. Ataerkil anlayışın erkeklerin kadınlar tarafından denetlenmeyi reddetmesi dolayısıyla da kadınların yönetici olmasının önünde bir bariyer olduğu belirtilmektedir (Özçatal, 2011). Dolayısıyla eğitim engelini aşmış yöneticilik vasfına sahip olan az sayıda kadın için de toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bir bariyere dönüşerek cam tavan sendromunun nedenleri arasında yerini almaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için en fazla fark oluşturacağı düşünülen cinsiyet rollerinin değiştirilmesine odaklanmak gerekmektedir (Ridgeway, 1997). Örneğin ev işlerinin aslında sadece kadınların yapmakla sorumlu olduğu işler olmadığı ve emeğin de ekonomik açıdan önemli bir değer oluşturduğu düşüncesinin yaygınlaştırılması önemli bir adım olabilir (Heise ve ark., 2019).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplum tarafından inşa edilen topluma uyum sürecinde bireyin zihninde kalıp yargıların ortaya çıkmasına neden olan ve yine bu kalıp yargılardan beslenen bir döngü içinde varlığını sürdüren bir yapıdır. Bu yapının kırılması için erkeklerin bu düşünsel kalıpları yıkması çok önemlidir (Lorber, 2001; Glick ve ark., 2004). Örneğin kadınların yeterince eğitim almamış olması, onların ev işleri dışında bir beceri geliştirememesine neden olmakta ve toplumsal cinsiyet konusundaki kalıp yargıların da pekişmesine neden olmaktadır. Bu yaklaşımın iş piyasasında da karşılık bulduğu söylenebilir. Örneğin kariyer planlama sürecinde kadınların annelik rolleri dolayısıyla yönetim süreçlerinde yer alamayacağı konusundaki algılar ve yargılar toplumsal cinsiyet eşitsizliği döngüsü içinde kolaylıkla farkına varılamayan gizli değişkenler arasında yer almaktadır (Ecevit, 2021).

Toplumsal cinsiyet algısını değiştiren unsurlardan birisi de anne eğitim durumudur. Literatürde ayrıca kadın cinsiyet rolü algısını anne eğitim durumunun da değiştirdiği yönünde kanıtlar bulunmaktadır (Direk, 2017). Dolayısıyla eğitimsizlik kuşaklar arasında ve özellikle anneden çocuğa aktarıldığında eşitsizlik algısı ortadan maalesef kalkmamakta ve bu kısır döngü sürmektedir.

Eğitimin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması üzerinde etkisi olmakla birlikte, yüksek eğitim düzeyine sahip kadınlarda bu rollerin sürdüğü de görülmektedir. Örneğin kadın akademisyenlerin özellikle COVID-19 Pandemisi sürecinde, evden çalışmak zorunda oldukları dönemde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle rol çatışması yaşadığı yönünde araştırma bulguları elde edilmiştir. Aynı araştırmada kadın akademisyenler, erkeklere göre ev işleriyle ilgili yüklerinin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir (Elmas-Atay ve Gerçek, 2021).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği daha çok politik süreçlerle ilişkilendirilmektedir (Heise ve ark., 2019). Bu konuda eşitliğin sağlanabilmesi için kadınların politik yaşamda daha fazla yer alması gerekmektedir. Oysa kadınların 1935–2002 yılları arasında mecliste %0.61 ile %4.36 arasında değişen oranlarda temsil edildiği görülmektedir. Bu oranın 2007 Temmuz seçimlerinde cumhuriyet tarihinin en yüksek kadın temsili oranı olarak kabul edilen %9.09'a ulaştığı belirtilmektedir (Altındal, 2009). Bu sonucun ortaya çıkmasında bazı değişkenler etkili olmaktadır. Bora (2012) ve Bingöl (2014)'e göre; kadınlar hem siyasi bariyerlerden etkilenmekte, hem de diğer sorumluluklarından dolayı siyasetin alacağı zamandan endişe

ederek politik süreçlerin içinde aktif bir şekilde yer almaktan çekinmektedir. Ayrıca kadınların siyaset içinde yer almasının önünde bilgi ve özgüven eksikliğiyle siyasi partilerin aday belirleme yöntemleri gibi engeller de bulunmaktadır (Acar ve ark., 2013). Kadınların siyasi yaşamda daha fazla yer almasının sağlanabilmesi için cinsiyet eşitsizliği izleme komitelerinin oluşturulması ve cinsiyet eşitliğinin bütün kamusal alanlarda yaygınlaştırılması yönünde politikalar oluşturulması önerilmektedir. Ayrıca adaylar belirlenmeden önce merkezi bir kadın yönetici aday havuzu/bilgi bankasından faydalanılması ve aday seçimlerinin şeffaf bir şekilde yapılması gerektiği de belirtilmektedir. Aynı amaçla devlet tarafından siyasi partilere verilen ödeneğin %20'sinin kadın-erkek eşitliğinin sağlanması koşuluyla kullanılması da önerilmektedir (Ecevit, 2008). Kadınların siyasi yaşamda temsil edilebilmesi için kritik eşğin %33 olduğu vurgulanmakta ve bu doğrultuda kapsamlı stratejiler oluşturulması gerektiği belirtilmektedir (Sallan-Gül ve Altındal, 2015). Bu araştırmanın sonuçları, her iki gruptaki katılımcıların, politik süreçlerde kadınların daha fazla rol alması konusunda desteklediğini göstermektedir. Ancak kadınların bu süreçlerde daha fazla yer alabilmesi için yukarıda belirtilen somut adımların atılması gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortaya çıkardığı olumsuz etkileri azaltmak için öncelikle toplumun eğitilmesi gerektiği, bu araştırma sonucunda ortaya konan ve literatürdeki diğer çalışmalarla da desteklenen önemli bir bulgudur. Kadınların bu eşitsizliği daha fazla hissettiği yönündeki kanıtları ortaya koyması açısından da literatürdeki sonuçlarla büyük ölçüde örtüşen bu çalışmanın, konuyu farklı bir bakış açısıyla ve yöntemle değerlendirmesi açısından yazına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları: Araştırma kapsamında sınırlı sayıda katılımcıya ulaşılmış olması, bu çalışmanın genellenemesi açısından önemli bir kısıtlılık olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bütün boyutlarıyla değerlendirilmesinin ortaya çıkardığı zorluklar da araştırmanın kısıtlılıkları kapsamında yer almaktadır.

Kaynakça

- Acar, F., Ayata, A., Ecevit, Y., Saktanber, A., Altunok, G., Aybars, A. İ., Çorbacioğlu G., ve Saritaş-Eldem, C. T. (Mayıs 2013). *Türkiye'de cinsiyet eşitliğine elverişli ortamın oluşturulması bm ortak programı raporu*. 05 Haziran 2023 tarihinde http://ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/366_1.pdf adresinden erişildi.
- Altındal, Y. (2009). Erkeksi siyasetin 'erk'siz dublörleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 351-367. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50238/648000>
- Altındal, Y. (2017) Kadınları tepeden tırnağa boyayan kadınlar: güzellik salonlarında çalışan kadınların iş, yaşam ve aile döngüleri. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 61-73. <https://doi.org/10.26695/mukatcad.2017.6>
- Ayata, A. G., ve Tütüncü, F. (2008). Critical acts without a critical mass: The substantive representation of women in the Turkish parliament. *Parliamentary Affairs*, 61(3), 461-475. <https://doi.org/10.1093/pa/gsn012>
- Ayata, A., ve Ergun, A. (1998). Atatürk ve Türk kadını. *Erdem Dergisi*, 11(31), 11-22.
- Ayata, A. (1997). The emergence of identity politics in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, 17, 59-73. <https://doi.org/10.1017/S0896634600002752>
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(3), 108-114. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.36760>
- Bora, A. (2012). Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık. Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar. (Derleyenler: Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan) *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*. 07 Haziran 2023 tarihinde <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/damla.aslan/138623/4%20Toplumsal%20Cinsiyete%20Dayal%C4%B1%20Ayr%C4%B1mc%C4%B1l%C4%B1k%201%20Aksu%20Bora%202.pdf> adresinden erişildi.
- Bracke, P., Delaruelle, K., Dereuddre, R., & Van de Velde, S. (2020). Depression in women and men, cumulative disadvantage and gender inequality in 29 European Countries. *Social Science & Medicine*, 2020;113354,1-6. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113354>
- Çakır, S. (2008). Kapitalizm ve patriyarkaya karşı: Sosyalist feminizm. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 185-196. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/210992>

- Daşlı, Y. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 364-385. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/50700/660821>
- Direk, N., ve Irmak, B. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(3), 121-128.
- Ecevit, Y. (2021) Türkiye’de katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi: Toplumsal cinsiyet eşitliğinin izlenmesi projesi faz II - Toplumsal cinsiyet eşitliğinin temel kavramları eğitim materyali, *CEID Yayınları*, ISBN: 978-625-7666-03-9. 10 Mayıs 2022 tarihinde <http://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1417> adresinden erişildi.
- Ecevit, Y. (2008) Türkiye Sanayicileri ve İş Adamları Derneği - Türkiye Kadın Girişimcileri Derneği, Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri: "Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset" Raporunun Güncellenmesi. 05 Haziran 2023 tarihinde http://www.keig.org/wp-content/uploads/2016/03/KADINRAPOR-kagider_Turkiyede_toplumsal_cinsiyet_esitsizligi.pdf adresinden erişildi.
- Elmas-Atay, S., ve Gerçek, M. (2021). İş-yaşam çatışmasının Koronavirüs (COVID-19) pandemisi sürecinde yeniden değerlendirilmesi: Kadın akademisyenler açısından nitel bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(45), 203-241. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.865298>
- Glick, P., Lameiras, M., Fiske, S. T., Eckes, T., Masser, B., Volpato, C., & Wells, R. (2004). Bad but bold: Ambivalent attitudes toward men predict gender inequality in 16 nations. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 86(5), 713-728. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.5.713>
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153). <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/21488/230340>
- Gümüšoğlu, F. (2008). Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 39-50. <https://dergipark.org.tr/en/pub/toplumdd/issue/22728/242599>
- Gürses, D. (2009). ‘İnsani gelişme’ ve Türkiye. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 339-350. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50238/647988>
- Heise, L., Greene, M. E., Opper, N., Stavropoulou, M., Harper, C., Nascimento, M., & Gupta, G. R. (2019). Gender inequality and restrictive gender norms: framing the challenges to health. *The Lancet*, 393(10189), 2440-2454. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30652-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30652-X)
- Heymann, J., Levy, J. K., Bose, B., Ríos-Salas, V., Mekonen, Y., Swaminathan, H., & Gupta, G. R. (2019). Improving health with programmatic, legal, and policy approaches to reduce gender inequality and change restrictive gender norms. *The Lancet*, 393(10190), 2522-2534. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)30656-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)30656-7)
- Kalaycı, Ş. (2006) *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, 2.Basım. Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., ISBN: 975-9091-14-3.
- Lorber, J. (2001). *Gender inequality*.5.Basım Oxford Üniversitesi Yayınları.
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. *Journal of International Social Research*, 2(8), 302-312.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ckuiibfd/issue/32888/365347?publisher=karatekin>
- Ridgeway, C. L. (1997). Interaction and the conservation of gender inequality: Considering employment. *American Sociological Review*, 218-235. <https://doi.org/10.2307/2657301>
- Sallan-Gül, S., ve Altındal, Y. (2015). Türkiye siyasetinin eril anatomisi: 2015 seçimlerini kota uygulamaları üzerinden yeniden düşünmek. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 9(19), 51-72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/toplumdd/issue/22712/242419>
- Sancar, S. (2008). Türkiye’de kadınların siyasal kararlara eşit katılımı. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 173-184. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/210983>
- Sancar, S. (2009). Türkiye’de feminizmin siyasal bilimlere etkisi. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (40), 119-132. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusiyasal/issue/596/6004>
- Aras, G., Belek U., Erdem-Tuzlukaya Ş., Ertung C., Gültekin L., Güneş G., Saraç S., Selçuk Ü., Sever Ç., Şimşek A. ve Yıldırım P (2013) *Toplumsal cinsiyet. toplumsal cinsiyet ve yansımaları*, (Ed:

- Gültekin L., Güneş G., Ertung C., ve Şimşek A., Atılım Üniversitesi Yayınları, 27-32. ISBN: 9789756707357
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit (siz) liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ktc/issue/39906/461518>
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56. <https://dergipark.org.tr/en/pub/iusoskon/issue/9517/118909>
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Yılmaz, K. (2013). Üniversite öğrencilerinin dini yönelimleri ile bireysel değerleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 129-146. <https://dergipark.org.tr/en/pub/baunsobed/issue/50182/645946>

Etik kurul onayı

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Etik Kurulu kararı ile gerçekleştirilmiştir (2022/09-911).

Araştırmacıların katkı oranı beyanı

Birinci yazar % 40, ikinci yazar %35 ve üçüncü yazar ise %25 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir kurum, kişi veya kuruluş ile bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.